

(המשך מעמוד 45)

אות קין של אורי ברבש ואת זוג נשוי של יצחק צפלי ישרון. שניהם סרטים שהתסריט בגר בהם, גם אם נתן ביטוי לכישרון הבימאים והשחקנים. כביש ללא מוצא של יקי יושע, שהתלבט בין דרמה אנושית לשערורייתיות מיסחרת, הצטיין גם הוא, אם לא בתכונה אחת, לפחות בהופעתה של ענת עצמון בדמותה של היצאנית.

למעשה, יש סרט ישראלי אחד מאלה שנוצרו השנה, שראוי ממש לכינוי סרט, והכוונה לחמסין של דני וקסמן, שאולי חטא פה ושם, מבחינה דרמטית, אבל הצליח לצייר בצבעים עזים את מערכת היחסים שבין יהודים וערבים בכפר גלילי קטן. מערכת יחסים שאפשר להמציא מסקנות רחבות וכוללות הרבה יותר על המצב הפוליטי והאנושי כאורו שלנו. אין זה מיקרה שווקסמן וכה בכל הפרסים החשובים בישראל, יקטף אפילו פרס בינלאומי (חזיון נדיר לסרט ישראלי), ברדס הכסף מפסטיבל הסרטים בלוקארנו.

ישועה נוסח הוליווד

מבט חטוף על סרטי היבוא של תשמ"ג ממזביע על כמה תופעות כלליות בולטות. ראשית, חלקו של הקולנוע האמריקאי על מסכי הארץ תופח והולך, ולשם ניכטות עיניהם של כל בעלי בתריהקולנוע בצפיה לישועה. הליהטים הגדולים עדיין באים מהוליווד והחברות האמריקאיות הגדולות עדיין שולטות בכיפה. מחוליהשרים שהתנהלו, במשך השנה שחלפה, בין סוחרי קאסטות הווריאטו, כדי לקבל סוכנויות של החברות הללו (מחול שלא הסתיים עדיין, כי כמה מן החברות עדיין אינן מיוצגות) יכול להורות על החשיבות העצומה שמייחסים למוצרים אלה בשוק.

חלקם של הצרפתים, האיטלקים והאנגלים, שהיו לספקי הסרטים העיקריים אחרי ארצות הברית, מתגמד והולך הן בכמות והן באיכות. את מקומם תופסים סרטים ממדינות

שנחשבו, לפני כמה שנים, כמעט אכסוטיות בקולנוע, כמו הונגריה, אוסטרליה וברזיל. וזה דווקא לא רע.

כדאי אולי להוסיף, שמפציץ הסרטים העזו השנה, כמה פעמים, לחרוג מן המוסכמות, באורח מפתיע. העזה זאת הביאה אל מסכינו: סאטירה מקאברית שלוחת רסן ם אוכלים את ראול; סרט ספק עלילתי, ספק תעודי, ספק מציאותי וספק סוריאליסטי, כמו היא רוקדת לבדה; דרמה שבה המצלמה העצבנית נרבת לרמויות העצבניות עוד יותר ואינה מניחה להם לשנייה בשם יום ללא למחיר; וסרט המתכחש ככוונה תחילה לכל המושגים המקובלים של עלילה ומיבנה של דמויות, כמו לולו. חריגים אלה מצביעים, אולי, על מידת היאוש שאחזה בבעלי המסכים הללו, אבל מבחינת חובב הקולנוע, אין ספק שזה חידוש מבורך.

אם סרט כמו דיווה, שהוא בעיקר תרגיל

יש רושם שהוא מתעייף מן הדמויות האנושיות והוא מחפש לעצמו מוצגים מעניינים יותר, וכך, שתי ההצלחות הגדולות ביותר של השנה, איטי ורשבו של הג'ודי, חייבות את הכנסותיהן הפנומליות למחלקת האפקטים המיוחדים ולמחלקת האיפור שלהם. הנובות שכיכבו בסרטים אלה היו מעניינות הרבה יותר מן השחקנים. השחקנים הם הכוכבים המישניים לא רק בשני סרטים אלה. כוכב רעם כחול הוא מסוק, במולטר גייסט שולטות רוחות רפאים, ובאוקטופוסי נראים בני האדם כנובות. כדי לא להזכיר את מבול סרטי האנימציה שירד עלינו בקיץ שחלף, שהמושג בהם, מבחינה טכנית, היה ללא ספק תעלומת הבדולח האבוד, שבו נדמה היה כי היצורים הרמיוניים שהנפשו על המסך, הם כשרידים.

במקביל שוקע הקולנוע ההוליוודי בחורה, ובמהירות מסחררת, לתוך נוסטאלגיה, למלך

ככל שהקולנוע הולך קדימה

יש רושם שהוא מתעייף מן הדמויות

האנושיות ומעדיף בובות ופעלולים

דרמה הישנה והמרוחה, תעשיית הקלינקס עתה בוודאי חיל בעקבות סרטים כמו ששה שבועות, גבר אשה וילד ובמיוחד שולחן לחמישה. ליד סרטים אלה אפילו מאדאם אייקס האגרי, נראה כסמל לאיפוק המסוגנן.

בכל הסרטים האלה שולטת הפשטנות. הרחף החינוכי להגיש לצופים רק רברים שנלעטו עך שיצא מהם כל הטעם, והמאניפולציה של הדמויות שאינן יותר מסתם נובות (ואולי זה, בעצם, הקשר עם הנושא הקודם), מבחילים למדי. אבל מן הסתם, ההצלחה שהיתה לכמה מן הסרטים האלה מבטיחה שנמשיך לראות אחרים מסוגם גם בשנה הבאה.

לא הכל היה אפל וקודר השנה, גם אם הרמה הממוצעת של הסרטים לא היתה מעוררת. בין הסרטים הראויים לציון קטן חלקם של האמריקאים.

בין הסרטים האמריקאיים הטובים של השנה היה ויקטור/ויקטוריה, שהוא ניצחון אישי של הבימאי בלייק אדוארדס, שנגע בנושאים רגישים ולא נוחים כמו הומוסקסואליות וטרנסוסטיות. הוא עשה זאת בצורה מתוחכמת, משעשעת, קלילה ומסוגננת להפליא. אדוארדס מתגלה כאחד הקולנוענים המוכשרים ביותר של

אינטלקטואלי בעיצוב, מושג צופים, ופיטוטה — כתביאשמה מחרירי ומוזעזע נגד החברה הקאפיטליסטית — מגיע לשכבות רחבות של קהל, אז יש עתיד ליוזמות כאלה.

פעלולים ונוסטאלגיה

בקולנוע האמריקאי שלטו השנה הפעלולים. ככל שהקולנוע הזה הולך קדימה,

אמריקה. המרירות שלו כלפי תעשיית הקולנוע (שזכתה לביטוי בוטה כל כך במונחה בחוליווד) מתעדנת בסרט זה, ובדרך מופלאה יוצרים התפאורה, המוסיקה, המחולות והקצב המיוחד שלו, יחידה שלמה והמוגנית ביותר. זה מה שנוהגים לכנות "סרט סרט".

כינוי דומה מתאים גם ל-48 שעות של ואלטר היל, אחד מאותם מותחנים הומוריסטיים, שבהם הפעילות והבריחות באים זה בעיקבות זה בקצב מסחרר. היל, תסריטאי שלמד את מיומנות העשייה הקולנועית על בירכי סם פקינפה, מחליט כאן, סוף כל סוף, לא להתייחס אל עצמו ואל גיבוריו ברצינות, והתוצאה משוכבת נפש. על אף התוצאות הפושרות מבחינה קופתית בישראל.

בארצות הברית זה דווקא היה להיט. גם בלייד ראנר היה כישלון קופתי בישראל, למרות שהיה מן ההישגים המרשימים של עיר הסרטים בשנה החולפת. מחווה כפולה זאת של הבימאי ריילי סקוט, אחד, מוצדק, לסירטי המתח האמריקאיים של שנות ה-40, ומצד שני לסטנלי קובריק יוצר אודיסאה בחלל, אמנם צלעה במקצת, בכל הקשור לעלילה עצמה, אולם עיצוב הסרט היה מדהים. התפאורה בסרט אמרה את כל מה שהסיפור לא השכיל לבטא. אם יש סרט המבטא, במלוא מובן המילה, את המשבר, הגיבור מול בובה" של הוליווד, הרי זה הסרט הזה, המתאר עימות בין בני-אדם לאנדרואידים (רובוטים ברמות אנשים).

סרטים מרתקים לא פחות, ואולי אף יותר, סיפקה השנה אירופה. פאולין על החוף הצרפתי, סירטו המבריק והשנון של אריק רוהמר, עסק בנכונות האדם להשלות את עצמו ובהתקשחות האופי עם הגיל. מיצקאראלדו של ורנר הרצוג, הוא כישלון מפורא ביותר של בימאי, המנסה, כמו גיבור סירטו, להפוך את האמנות למטרה בפני עצמה ולהקריב למענה את הכל. בפיוטה, גילמו ילדי רחוב את עצמם כטבעיות ובאכזריות, ששחקנים מיקצועיים היו חוששים מפניה.

תורכה נכון להיום

דומה כי ארבעת סרטי השנה, (לגבי שלושת הראשונים אין כמעט ויכוח בין המבקרים בארץ) הם יול, דודסקאדן, הלילה של סרילורנצו וחווה השרטט.

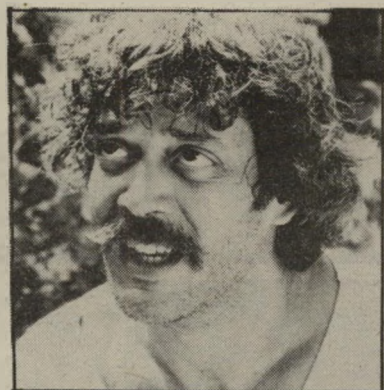
יול הוא במידה רבה הפתעה לכל מי שלא עקב אחר התפתחות הקולנוע התורכי (ובישראל קשה היה לעקוב אחריו). זהו סיפורם של המישה אסירים הווכים לשבוע אחד של חופשה. הסרט מצויר תמונה חריפה ונוקבת של תורכה היום, תמונה שאין בה שמץ מן המלוראמות הילדותיות שעושים שם בררד-כלל, או מסרטי התיירות שאותם נוהגים לייצא משם לעיתים, זאת ארץ פרימיטיבית, הנקרעת עדיין בין מסורת עתיקה שאבד עליה הכלח ובין העולם המודרני המציץ אליה מבחוץ. זאת מדינה הנתונה לרודנות פוליטית, מקום שבו מילחמות אתניות משתוללות בדרך קבע והצבא בודק בקפדנות כל מי שנוסע ממקום למקום.

התסריט של אילמו גונאי אינו מתעלם משום פרט, אין הוא מנסה לייפות את המצב או להפוך את דמויותיו לגיבורים רומנטיים הפועלים נגד המימסר. הוא אפילו אינו מזכיר במפורש את הפוליטיקה, עוצמת הסרט טמונה דווקא בכך

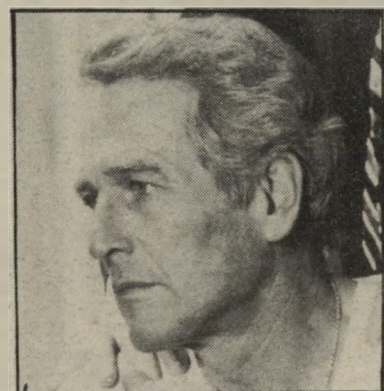

אדי מרסי ב-48 שעות תגלית עם עתיד

שהוא מתרכז במצבים אנושיים, ברמויות אמיתיות וכוונות, במצבים שאין מהם מוצא, והוא מציג אותם בעוצמה חזותית בלתי-רגילה. קשה לדעת באיזו מידה שייך הסרט לגונאי שכתב אותו ככלא ושלח אותו החוצה, או לשריף גרן, שבניים אותו לפי הוראות התסריט, אך אין זה חשוב. התוצאה היא החשובה בלתי-רגילה. בניגוד לגונאי שהיה נעלם עד יול, אקירה קורוסאוה הוא שם מוכר ונערץ על חובבי הקולנוע בעולם כולו. למרות זאת צריך היה

ראול גזלייה ב-סערה גנב את ההצגה

פול ניומן ב-פסק דיין מזדקן ומבריק

דאסטין הוסמן וסרדני פולאק ב-טוטוסי הבימאי הפך שחקן

דהנירו ולואיס מתבוננים בדהנירו ולואיס ב-מלך הקומדיה מלכי הצחוק והדמע